

„Nezabúdajme na to, čo nám ponechali naši predkovia – nedovoľme, aby dedičstvo našich predkov upadlo do zabudnutia“

Vážení hostia, krajanovia a všetci členovia súboru. Tieto slova sú nám mottom a smerovkou pre kontinuitu toho čo začali naši predkovia.

Bolo to v roku 1948 keď František Chalupka a Ján Cervas z Novej Belej založili folklórny súbor. Pomáhal im v tom učiteľ Koloman Sobko. Neskôr pridali sa k nim tanečníci z Jurgova pod vedením Vojtecha Mačičáka, ako aj tanečníci z Krempach a Vyšných Laps. Po niekoľkých rokoch sa súbor dopracoval k vysokej úrovni, vďaka čomu sa neskôr stal súčasťou reprezentačného súboru Obvodného výboru Spoločnosti Čechov a Slovákov na Spiši. Vedúcim súboru, ktorého členmi boli Novobeľania, Lapsania, Krempašania a Jurgovčania, ostal naďalej Ján Cervás a pod jeho vedením sa súbor pripravoval na vystúpenia doma i na Slovensku. Členovia súboru sa vždy schádzali v niektorej zo spomenutých spišských obcí, kde nacvičovali. Na toto obdobie si krajanovia spomínajú veľmi radi, pretože to bola zároveň príležitosť stretnúť sa a porozprávať o mnohých otázkach týkajúcich sa krajanstva v jednotlivých obciach. Tým bol jednak zaistený kontakt krajanov a jednak sa vytváral pocit spolupatričnosti, čo prospelo i krajanstvu. V roku 1972 prebral vedenie tohto súboru Jánov syn Emil Cervás. Počas jeho vedenia sa súbor zúčastnil na Podpolianskych slávnostiach v Detve v roku 1975. Neskôr prišli spoločnému krajanstvu folklórnemu zoskupeniu do cesty ťažkosti s dochádzkou na spoločný nácvik a to spôsobilo, že sa začal postupne rozpadávať. Najskôr sa odpojila lapská a potom krempašská skupina. V úlohe vedúceho súboru vystriedal v roku 1976 Emila Cervása krajan František Kurnát, ktorý bol jeho vedúcim do roku 1982.

Spoločné nácviky sa opäť rozprúdili až v roku 1983. Vedúcim súboru sa v tom čase stal Jozef Majerčák. Do roku 1985 Novobeľania vystupovali ešte spolu s Jurgovčanmi, pričom novobeľanskú skupinu viedol Jozef Majerčák a jurgovskú skupinu Anna Mačičáková. V roku 1985 sa jurgovská časť súboru odpojila a Novobeľania už ďalej pokračovali sami. Pred folklórnym súborom Spiš nastalo obdobie, kedy sa nevyhnutnou stala generačná výmena členov. Mládenci a devy sa poženili a povydávali, a tak bolo potrebné získať za nich náhradníkov. Nebolo to jednoduché, pretože si dorast žiadny nevychovali. Ak chceli súbor zachovať, tak museli urobiť všetko preto, aby sa im podarilo prilákať mládež i deti.

Preto v roku 1984 vedúci J. Majerčák založil spolu so sestrou Annou Kovalčíkovou (rod. Majerčakovou) detský folklórny súbor Malí Beľania, do ktorého sa im podarilo získať mladých nádejných folkloristov. Prvé vystúpenia absolvovali v Novej Belej pri rozličných príležitostiach. Postupne sa dostali aj na rôzne podujatia mimo obce a z Malých Beľanov tak vyrástol dorast pre FS Spiš.

Podmienky pre nácvik neboli najlepšie, ale zánierosť mladých ľudí pre folklór bola veľká, preto ich nič nedokázalo odradiť. Vďaka tomu už po niekoľkých rokoch práce FS Spiš opäť začal vystupovať v plnom zložení.

FS Spiš má vo svojom repertoári tance a spevy zo severného Spiša. Základnými tancami sú čardáš, polka, skrížená polka, „mazur“ a valašský tanec. Vo svojom programe má súbor aj zvykoslovné pásma ako ohrávanie májov, páračky, priadky,

svadobné piesne, čepčenie nevesty, pytačky a podobne. Súbor sa zapája do obecných slávností, spoločne s miestnymi požiarnikmi udržiava tradíciu ohrávania májov v obci, svoje umenie prezentuje obyvateľom pri rozličných príležitostiach, zúčastňuje sa na hodoch či cirkevných sviatkoch. So svojím programom poteší publikum aj počas podujatí organizovaných Spolkom Slovákov v Poľsku a spestruje vždy taktiež oblátkové stretnutie miestnej skupiny, kde je vrelo vítaný. Počas svojej existencie sa FS Spiš zúčastnil mnohých významných podujatí doma i v zahraničí, okrem iného, Zamagurských folklórnych slávnosti v Červenom Kláštore, viackrát Podpolianskych folklórnych slávnosti v Detve, Dní zahraničných Slovákov, kde FS Spiš účinkoval už viackrát a v roku 2000 sa mu podarilo prezentovať sa aj na doskách Slovenského národného divadla v Bratislave. Členovia súboru sa zúčastnili tiež Festivalu Jánošíkov dukát v Českej republike, Podrohačských folklórnych slávností, Folklórnych slávností na Kysuciach, Festivalu národov na Hore sv. Anny na Sliezsku, Festivalu v Ursuse, Goralského karnevalu v Bukowine Tatrzárskej, Spišskej zimy, Zamagurského plesu v Bratislave, Stretnutí s kultúrou v Červenom Kláštore a ďalších regionálnych i nadregionálnych podujatí. Viackrát prezentovali slovenský a spišský folklór na krakovskom rínku, Dňoch slovenskej kultúry v Malopoľsku, Fašiangoch–Ostatkoch, Prehliadkach krajanských dychoviek a iných akciách Spolku Slovákov v Poľsku. Svoje umenie predviedli tiež skupinám Američanov, ktoré prichádzali do Novej Belej, kde hľadali svoje korene a chceli aj prostredníctvom domáceho súboru zažiť atmosféru, aká voľakedy vládla na veseliciach, o ktorých počuli od svojich predkov. FS Spiš získal za svoje vystúpenia mnohé ocenenia, pamätné diplomy, ktoré sú dôkazom vynakladaného úsilia vedúceho i všetkých členov.

Oslavy 65. výročia folklórneho súboru Spiš, pôsobiaceho pri Miestnej skupine SSP v Novej Belej, sú výbornou príležitosťou zamyslieť sa nad uplynulými rokmi, ako aj nad tým, čo bolo za tieto roky dosiahnuté. Zároveň je potrebné vytvárať plány do budúcnosti, aby sa činnosť naďalej rozvíjala. Súbor sa snaží o zachovanie a prezentáciu zvykov, tradícií a kroja, typického pre našu obec, ako aj dedičstva slovenskej národnostnej menšiny v podobe piesní a tancov i obradového folklóru. Ako vedúci súboru sa snažím pokračovať v tom, čo do súboru vniesli predchádzajúce generácie. Toto kultúrne dedičstvo bolo obohatené novými prvkami a choreografiami. Zdrojom prieskumu boli rozhovory so staršími ľuďmi z našej obce, ktorí si spomínajú na staré obrady a zvyky. Práve na ich základe sa nám podarilo ich obnoviť. K repertoáru boli pripojené aj programy so slovenskými tancami z rozličných regiónov Slovenska. Členstvo v súbore ponuka aj viaceré možnosti, ako napr. cestovanie a vystúpenia v iných regiónoch krajiny, ako aj v zahraničí. Práve pri príležitosti takýchto ciest sa naskytuje možnosť navštíviť rozličné zaujímavé miesta a pamätihodnosti. Väčšina ľudí by zaiste nenavštívila toľko zákutí, keby nie členstvo v súbore. Počas týchto ciest spoznávame mnohých ľudí z iných krajín a regiónov. Je to aj príležitosť vymeniť si skúsenosti, postoje, názory na rozličné témy. Spolu so vstupom do súboru sa každý z nás stáva zároveň členom tejto spoločnosti. Spoločne strávené chvíle na nácvičkách, cestách a vystúpeniach spájajú a vytvárajú z nás súborovú rodinu. Vzťahy v súbore sú priateľské a srdečné. Často sa stáva aj tak, že v rámci súboru sa tvoria páry, ktoré neskôr v bežnom živote sa stavajú manželskými párami. V súvislosti s tým veľmi často členstvo v súbore prechádzalo z rodičov na deti. Členmi súboru boli často aj celé rodiny – rodičia, deti a starí rodičia.

Mladým ľuďom sa snažím vštepiť lásku k folklóru ich predkov, ako aj vedomie, že odkaz našich otcov je naďalej živý a trvá dodnes. Najlepším spôsobom, ako im to odkázať je spev a ľudový tanec, v ktorom môžu vyjadriť seba, svoje pocity a emócie. Pravdou je, že súčasnú mládež, čím ďalej, tým ťažšie zaujať činnosťou vo folklórnom súbore, avšak snažím sa, aby ochotníci nechýbali a zloženie súboru bolo úplné.

Jubileum 65 rokov je zároveň výbornou príležitosťou, aby sa stretli bývalí i aktuálni členovia súboru. Pre mladých, je to výmena skúseností, pre starších, je to stretnutie po rokoch a privolanie výnimočných, neopakovateľných zážitkov. Sú to chvíle návratu k spomienkam a starým kontaktom, nezáväzný odrazový mostík od problémov a zhonu každodenného života.

Pri tejto peknej príležitosti prajem sebe a súboru, aby mládež v budúcnosti neupustila od záujmu o folklór a naďalej prejavovala ochotu aktívne sa zúčastňovať na živote folklórneho súboru v našej obci, vďaka čomu rastie nielen jej kultúrne povedomie, rozvíja sa nadanie, obohacuje osobnosť, má hodnotne využitý voľný čas, ale zachováva sa dedičstvo našich predkov.